

Úvodní informace, cíle

V programu najdete metodické poznámky k jednotlivým aktivitám zaměřeným na poznávání historie česko-německých vztahů – „Historický vhled na soužití Čechů a Němců“, „Příběhy obyvatel Sudet“; k exkurzi do zaniklých obcí v českém příhraničí a metodiku k vedení celoročního projektu, k aktivitám zaměřeným na poznávání historie vlastního města či regionu na základě vlastního bádání – sběr fotografií, vedení a zpracování rozhovoru; a metodiku divadelního projektu – „Dramatizace historické události“. Tyto aktivity mohou být využity i samostatně například v rámci jedné hodiny dějepisu či občanské výchovy.

Program je sestaven tak, že buď můžete s žáky projít celým programem v rámci celoročního projektu či si jej upravit, zkrátit nebo využít při výuce pouze jednotlivé aktivity.

Modely využití a realizace výukového programu v pilotním projektu

- Začleněním tématu do běžné výuky dějepisu (1 hodina týdně), popř. dalších vhodných předmětů (ZŠ Chotěšov),
- založením kroužku při škole po dobu trvání projektu (ZŠ Dobřany),
- vytvořením pracovní skupiny v ZŠ Černošín, která se pravidelně scházela a spolupracovala s DDM při ZŠ Planá u M. L.,
- zařazením vzdělávacího programu do běžné výuky (příklady základních škol Grundschule und Mittelschule Rötze a Johann-Brunner-Mittelschule Cham).

Smyslem programu je propojit občanské vzdělávání na základních školách s praktickým poznáváním historie i současnosti města či regionu v místě školy.

Cíle (očekávané výstupy)

- Žáci a žákyně se seznámí s kulturním dědictvím svého města i regionu,
- umí aktivně vyhledat příčiny i důsledky jeho historického vývoje i současnosti (například díky tomu, že samostatně vyhledá historické fotografie a porovná je se současným stavem).
- Posílení mezigeneračního dialogu, tím že vedou rozhovory s prarodiči a pamětníky.
- Posílení individuálních kompetencí žáků (samostatnost, emoční inteligence, sebe-prezentace, sebevědomí, spolupráce ve skupině atd.) procvičováním nové formy vyjadřování a způsobu učení (divadelní projekt, rozhovor, diskuze atd.)
- Poznání česko-německé historie na základě životních příběhů pamětníků z pohraničí a dalších aktivit (filmová ukázka, mapa).

Učivo:

- **Dějepis:** Sociální a národnostní problémy pohraničí v meziválečném období, mezinárodní hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy: nacionalismus a jeho důsledky pro české a německé obyvatelstvo pohraničí; Druhá světová válka – situace a politické důsledky pro soužití Čechů a Němců, útoky Čechů z pohraničí; Pohraničí od roku 1945 až po současnost, vysídlení a odsun německy mluvícího obyvatelstva, Studená válka, Železná opona, kolektivizace.
- **Výchova k občanství:** Naše obec, region, kraj; Vztahy mezi lidmi – konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti; Zásady lidského soužití; Základní lidská práva

Průřezová témata:

- **Výchova demokratického občana**
- **Myšlení v evropských a globálních souvislostech**
- **Multikulturní výchova**

Klíčové kompetence

Aktivity a činnosti, s nimiž se žáci setkávají v rámci výukového programu vedou k rozvoji klíčových kompetencí jak je definuje RVP pro ZŠ:

Kompetence komunikativní

Kompetence sociální a personální

Kompetence občanské

V návaznosti na RVP ZV rozvíjejí tyto klíčové kompetence tím, že vedou žáka k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa i jiných kulturních společenství, utváření a upevňování vědomí příslušnosti k evropské kultuře,
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, promyšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase,
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku,
- vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru,
- vcítění se do situací ostatních lidí,
- dialogu a diskuzi s ostatními žáky, rodiči a prarodiči.¹

Program současně vede k rozvoji klíčových kompetencí, jak jsou definovány Evropským parlamentem:

- sociální a občanské schopnosti, smysl pro iniciativu a podnikavost, kulturní povědomí a vyjádření.²

¹ Pro srovnání viz *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (verze platná od 1.9.2013)*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2013. 142 s. [cit. 2015-04-20]. Dostupný z: <http://www.nuv.cz/file/318_1_1/>.

² „**Sociální a občanské schopnosti.** Sociální schopnosti zahrnují osobní, mezilidské a mezikulturní schopnosti a pokrývají všechny formy chování, které jedince připravují na jeho efektivní a konstruktivní účast na společenském a pracovním životě. Jsou úzce spjaty s osobním a společenským blahem. Je důležité rozumět pravidlům chování a zvykům v různých prostředích. Občanské schopnosti, zejména znalost sociálních a politických koncepcí a struktur (demokracie, spravedlnost, rovnost, občanství a občanská práva), jedince připravují na aktivní a demokratickou účast;

Smysl pro iniciativu a podnikavost je schopnost převádět myšlenky do praxe. Předpokládá tvořivost, schopnost zavádět novinky a nést rizika i plánovat a řídit projekty s cílem dosáhnout určitých cílů. Jedinec chápe souvislosti své práce a je schopen chopit se příležitostí, které vystanou. Je základem specifitějších dovedností a znalostí, které potřebují osoby zabývající se sociálními nebo obchodními činnostmi. Mělo by sem patřit povědomí o etických hodnotách a podpora řádné správy;

Kulturní povědomí a vyjádření, což znamená uznání důležitosti tvůrčího vyjadřování myšlenek, zážitků a emocí různými formami (včetně hudby, divadelního umění, literatury a vizuálního umění).“ Dále viz *Klíčové schopnosti pro celoživotní učení*. [online]. Doporučení 2006/962/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení (Úř. věst. L 394 ze dne 30.12.2006). [cit. 2015-05-30]. Dostupný z:

<http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11090_de.htm>.

Komu je výukový program určen

- Žákům II. stupně základních škol – doporučené ročníky 7. až 9. (+ odpovídající ročníky víceletých gymnázií).
- Učitelům dějepisu, kteří mohou projekt či jednotlivé aktivity zapojit do svého předmětu. Mohou tak například využít aktivity k výuce o lokální historii či použít aktivity při výuce moderních dějin.
- Učitelům občanské výchovy, kteří mohou propojit téma odsunu sudetských Němců například s tématy výchovy k lidským právům či výchově k občanství.
- Třídním učitelům.
- Učitelům dramatické výchovy.

Metody a formy výuky použité ve výukovém programu

Výukový program obsahuje především tzv. aktivizující metody, které vedou žáky k poznávání historie interaktivní formou. Metody výuky mají vzbudit v dětech zájem o poznávání historie a zároveň je vedou k jejímu aktivnímu – zúčastněnému zkoumání a pomáhají jim k vytvoření vlastního názoru na průběh historických událostí a jejich dopadů v současnosti. Tyto metody výuky pomáhají rozvíjet komunikativní, sociální a občanské kompetence žáků.

Metody a techniky využití pro jednotlivé aktivity poznávání historie:

Časová osa

Mapa

Skládání příběhu

Orální historie

Diskuze

Rozhovor

Beseda

Sběr historických fotografií

Analýza historické fotografie

Questing (Hledačka)

Projektová výuka

Divadelní projekt – dramatizace historické události

Metody a techniky využití pro jednotlivé aktivity divadelního projektu:

Facka

Bang

Společné počítání

Autoaktivizace

Živý obraz

Etuda

Chůze prostorem

Brainstorming

Myšlenková mapa

Imaginace

Analýza postav

Psané techniky: Deníkový záznam/Dopis/Článek v novinách

Narativní pantomima

Horké křeslo

Metodika k vzdělávacímu programu „Obrazy historie regionu“ pro učitele II. stupě ZŠ

Za použití projektových knih jednotlivých škol a výstupů projektu „Obrazy historie regionu“ připravil kolektiv autorů

Editor: Marie Kubalíková, Olga Mourková

© Centrum pro komunitní práci západní Čechy
Cp kp západní Čechy, Americká 29, 301 38 Plzeň
Plzeň 2015

Partnerem projektu je Volkshochschule im Landkreis Cham e. V.

 Toto dílo podléhá licenci Creative Commons Uveďte původ-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní. Pro zobrazení licenčních podmínek navštivte <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

www.cpkp-zc.cz

www.vhs-cham.de

Financováno z Evropského fondu pro regionální rozvoj Evropské unie prostřednictvím Programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 ČR – Svobodný stát Bavorsko 2007 – 2013 „Investice do vaší budoucnosti“